

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

21. juni 2012 *

»Direktiv 2003/88/EF — tilrettelæggelse af arbejdstiden — ret til årlig betalt ferie — sygeorlov — årlig ferie, der falder sammen med sygeorlov — ret til årlig betalt ferie på et andet tidspunkt«

I sag C-78/11,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Tribunal Supremo (Spanien) ved afgørelse af 26. januar 2011, indgået til Domstolen den 22. februar 2011, i sagen:

Asociación Nacional de Grandes Empresas de Distribución (ANGED)

mod

Federación de Asociaciones Sindicales (FASGA),

Federación de Trabajadores Independientes de Comercio (Fetico),

Federación Estatal de Trabajadores de Comercio, Hostelería, Turismo y Juego de UGT,

Federación de Comercio, Hostelería y Turismo de CC.OO.,

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, M. Safjan, og dommerne M. Ilešič og E. Levits (refererende dommer),

generaladvokat: V. Trstenjak

justitssekretær: ekspeditionssekretær M. Ferreira,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 29. marts 2012,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Federación de Asociaciones Sindicales (FASGA) ved abogado J. Caballero Ramos

— Federación Estatal de Trabajadores de Comercio Hostelería, Turismo y Juego de UGT ved abogado J. Jiménez de Eugenio

* Processprog: spansk.

- Federación de Comercio Hostelería y Turismo de CC.OO. ved advokater A. Martín Aguado og J. Jiménez de Eugenio
- den spanske regering ved A. Rubio González, som befuldmægtiget
- den italienske regering ved G. Palmieri, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato G. Palatiello
- Europa-Kommissionen ved S. Pardo Quintillán og M. van Beek, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 7, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/88/EF af 4. november 2003 om visse aspekter i forbindelse med tilrettelæggelse af arbejdstiden (EUT L 299, s. 9, herefter »direktiv 2003/88«).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet under en tvist mellem Asociación Nacional de Grandes Empresas de Distribución (herefter »ANGED«) og Federación de Asociaciones Sindicales (FASGA), Federación de Trabajadores Independientes de Comercio (Fetico), Federación Estatal de Trabajadores de Comercio, Hostelería, Turismo y Juego de UGT og Federación de Comercio, Hostelería y Turismo de CC.OO. (herefter »FASGA m.fl.«), fagforeninger, der repræsenterer arbejdstagere, angående kollektive søgsmål anlagt af disse fagforeninger med påstand om, at det anerkendes, at visse arbejdstagere har ret til at afholde deres årlige betalte ferie, selv om denne falder sammen med perioder med midlertidig uarbejdsdygtighed.

Retsforskrifter

EU-retlige forskrifter

- 3 Artikel 1 i direktiv 2003/88 med overskriften »Formål og anvendelsesområde« bestemmer:
 - »1. Dette direktiv indeholder minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med tilrettelæggelse af arbejdstiden.
 - 2. Dette direktiv finder anvendelse på:
 - a) de minimale [...] årlige ferier [...]
 - [...]«
- 4 Direktivets artikel 7, som har overskriften »Årlig ferie«, har følgende ordlyd:
 - »1. Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at alle arbejdstagere får en årlig betalt ferie af mindst fire ugers varighed i overensstemmelse med de kriterier for opnåelse og tildeling heraf, som er fastsat i national lovgivning og/eller praksis.
 - 2. Den minimale årlige betalte ferieperiode kan ikke erstattes med en finansiel godtgørelse, medmindre arbejdsforholdet ophører.«

- 5 I artikel 17 i direktiv 2003/88 bestemmes, at medlemsstaterne kan fravige visse bestemmelser i direktivet. Der er ikke fastsat fravigelser for så vidt angår direktivets artikel 7.

Nationale bestemmelser

- 6 Kongeligt lovdekret nr. 1/1995 om godkendelse af lovbekendtgørelse af lov om statutten for arbejdstagere (Real Decreto Legislativo 1/1995, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley del Estatuto de los Trabajadores) af 24. marts 1995 (BOE nr. 75 af 29.3.1995, s. 9654), som ændret ved lov nr. 3/2007 om effektiv ligestilling mellem kvinder og mænd (Ley orgánica 3/2007 para la igualdad efectiva de mujeres y hombres) af 22. marts 2007 (BOE nr. 71 af 23.3.2007, s. 12611, herefter »statutten«), regulerer bl.a. området vedrørende årlig betalt ferie samt området vedrørende midlertidig uarbejdsdygtighed.
- 7 Statuttens artikel 38 bestemmer:
- »1. Den årlige betalte ferieperiode, der ikke kan erstattes af en finansiel godtgørelse, svarer til den, der er indgået aftale om ved kollektiv overenskomst eller ved individuel ansættelseskontrakt. Ferieperiodens længde kan ikke være under 30 kalenderdage.
2. Den eller de perioder, hvor ferien kan afholdes, fastsættes ved aftale mellem arbejdsgiveren og arbejdstageren i overensstemmelse med det, der i givet fald er fastsat i de kollektive overenskomster om den årlige planlægning af ferieafviklingen.
- I tilfælde af uenighed mellem parterne fastsætter den kompetente ret datoen for afholdelsen af ferien, og denne afgørelse er endelig. Rettergangsmåden er summarisk, og sagen undergives en fremskyndet behandling.
3. Der udarbejdes en ferieplan for hver virksomhed. Arbejdstageren underrettes om de for ham relevante datoer senest to måneder før begyndelsen af ferien.
- Når den ferieperiode, der er fastsat i virksomhedens førnævnte ferieplan, falder sammen med en periode med uarbejdsdygtighed som følge af graviditet, fødsel eller amning, eller med den periode, hvor ansættelseskontrakten er suspenderet i henhold til denne lovs artikel 48, stk. 4, har den pågældende ret til at afholde ferien på et andet tidspunkt end det, hvor vedkommende er uarbejdsdygtig, eller hvor han er fritaget fra arbejde i medfør af den nævnte bestemmelse, ved udløbet af suspensionsperioden, selv om det relevante kalenderår allerede er udløbet.«
- 8 Artikel 37 i den kollektive overenskomst for stormagasiner 2009-2010 indeholder en bestemmelse, der svarer til det sidste stykke i artikel 38 i statutten.
- 9 Statuttens artikel 48, stk. 4, regulerer de tilfælde, hvor ansættelseskontrakten er suspenderet som følge af fødsel, af moderens dødsfald efter fødslen, af for tidlig fødsel, af den nyfødtes indlæggelse på hospitalet, af adoption eller af modtagelse af plejebarn.

Twisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

- 10 Ved særskilte søgsmål, som blev forenede, iværksatte FASGA m.fl. en procedure til bilæggelse af en kollektiv konflikt med henblik på, at det fastslås, at arbejdstagere omfattet af den kollektive overenskomst for stormagasiner 2009-2010 kan afholde deres årlige betalte ferie, selv om denne falder sammen med perioder med uarbejdsdygtighed.

- 11 ANGED er af den opfattelse, at arbejdstagere, der er midlertidigt uarbejdsdygtige før begyndelsen af en på forhånd fastlagt ferieperiode, eller under denne periode, ikke har ret til at afholde deres ferie efter ophøret af uarbejdsdygtigheden, undtagen i de tilfælde, der udtrykkeligt er fastsat i nævnte kollektive overenskomst, dvs. i de tilfælde, der er fastsat i statuttens artikel 48, stk. 4.
- 12 Ved dom af 23. november 2009 gav Audiencia Nacional FASGA m.fl. fuldstændigt medhold i søgsmålet.
- 13 ANGED iværksatte herefter kassationsappel ved Tribunal Supremo til prøvelse af denne dom.
- 14 Tribunal Supremo har henvist til Domstolens retspraksis, men finder det imidlertid nødvendigt, for så vidt som denne appel omhandler det tilfælde, hvor uarbejdsdygtigheden indtræffer efter påbegyndelsen af den årlige betalte ferieperiode, at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »Er artikel 7, stk. 1, i [...] direktiv 2003/88/EF [...] til hinder for en fortolkning af den nationale lovgivning, hvorefter en ferie ikke kan afbrydes med henblik på efterfølgende at afholde den fulde eller resterende ferie, hvis der opstår en midlertidig uarbejdsdygtighed under afholdelsen af nævnte ferie?«

Om det præjudicielle spørgsmål

- 15 Med sit spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 7, stk. 1, i direktiv 2003/88 skal fortolkes således, at den er til hinder for nationale bestemmelser, som fastsætter, at en arbejdstager, hvis uarbejdsdygtighed er opstået under den årlige betalte ferieperiode, ikke har ret til efterfølgende at afholde nævnte årlige ferie, som falder sammen med uarbejdsdygtighedsperioden.
- 16 I denne forbindelse bemærkes for det første, at en arbejdstagers ret til årlig betalt ferie ifølge fast retspraksis skal betragtes som et særligt vigtigt princip i Unionens sociallovgivning, der ikke kan fraviges, og som skal gennemføres af de kompetente nationale myndigheder inden for de udtrykkelige grænser, der er fastsat ved Rådets direktiv 93/104/EF af 23. november 1993 om visse aspekter i forbindelse med tilrettelæggelse af arbejdstiden (EFT L 307, s. 18), hvilket direktiv er blevet kodificeret ved direktiv 2003/88 (dom af 22.11.2011, sag C-214/10, KHS, Sml. I, s. 11757, præmis 23 og den deri nævnte retspraksis).
- 17 For det andet bemærkes, at retten til årlig betalt ferie ikke blot skal betragtes som et særligt vigtigt princip i Unionens sociallovgivning, men at det endvidere fremgår udtrykkeligt af artikel 31, stk. 2, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, som i medfør artikel 6, stk. 1, TEU har samme juridiske værdi som traktaterne (KHS-dommen, præmis 37, og dom af 3.5.2012, sag C-337/10, Neidel, præmis 40).
- 18 Retten til årlig betalt ferie kan for det tredje ikke fortolkes indskrænkende (jf. dom af 22.4.2010, sag C-486/08, Zentralbetriebsrat der Landeskrankenhäuser Tirols, Sml. I, s. 3527, præmis 29).
- 19 Det er desuden ubestridt, at formålet med retten til en årlig betalt ferie er at give arbejdstageren mulighed for at hvile ud og have en periode til rådighed, hvorunder han kan slappe af og nyde sin fritid. Dette formål er forskelligt fra formålet med retten til sygeorlov, som er begrundet i, at arbejdstageren skal have mulighed for at komme sig over en sygdom, som har medført en uarbejdsdygtighed (jf. dom af 10.9.2009, sag C-277/08, Vicente Pereda, Sml. I, s. 8405, præmis 21).
- 20 Domstolen har således allerede fastslået, at det navnlig følger af formålet med retten til årlig betalt ferie, at en arbejdstager, der har sygeorlov under sin forud fastlagte årlige ferie, efter anmodning har ret til at afholde ferie på et tidspunkt, der ikke falder sammen med sygeorloven, således at han reelt kan nyde godt af sin årlige ferie (jf. Vicente Pereda-dommen, præmis 22).

- 21 Det følger af ovennævnte retspraksis, der vedrører en arbejdstager, som er uarbejdsdygtig før begyndelsen af en årlig betalt ferieperiode, at det tidspunkt, hvor nævnte uarbejdsdygtighed opstod, er irrelevant. Følgelig har arbejdstageren ret til at afholde sin årlige betalte ferie, som falder sammen med en sygeorlovsperiode, på et efterfølgende tidspunkt, og dette uafhængigt af det tidspunkt, hvorpå denne uarbejdsdygtighed opstod.
- 22 Det ville nemlig være vilkårligt og i strid med formålet med retten til en årlig betalt ferie, som præciseret i denne doms præmis 19, at tildele arbejdstageren denne ret udelukkende på betingelse af, at sidstnævnte allerede var uarbejdsdygtig, da den årlige betalte ferieperiode begyndte.
- 23 I denne sammenhæng har Domstolen allerede fastslået, at tidspunktet for den nye årlige ferie, hvis længde skal svare til det tidsmæssige sammenfald mellem den oprindeligt fastsatte årlige ferie og sygeorloven, som arbejdstageren har ret til at afholde efter raskmelding, i givet fald kan fastlægges uden for den relevante referenceperiode for den årlige ferie (jf. i denne retning *Vicente Pereda*-dommen, præmis 23 og domskonklusionen).
- 24 Henset til det ovenfor anførte skal det forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 7, stk. 1, i direktiv 2003/88 skal fortolkes således, at den er til hinder for nationale bestemmelser, som fastsætter, at en arbejdstager, hvis uarbejdsdygtighed er opstået under den årlige betalte ferieperiode, ikke har ret til efterfølgende at afholde nævnte årlige ferie, som falder sammen med uarbejdsdygtighedsperioden.

Sagens omkostninger

- 25 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parter udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Femte Afdeling) for ret:

Artikel 7, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/88/EF af 4. november 2003 om visse aspekter i forbindelse med tilrettelæggelse af arbejdstiden skal fortolkes således, at den er til hinder for nationale bestemmelser, som fastsætter, at en arbejdstager, hvis uarbejdsdygtighed er opstået under den årlige betalte ferieperiode, ikke har ret til efterfølgende at afholde nævnte årlige ferie, som falder sammen med uarbejdsdygtighedsperioden.

Underskrifter